

Forskrift til lov om gravplasser, kremasjon og gravferd (gravferdsforskriften).

Kapittel I. Gravplass

§ 1. Orden og verdighet

Gravplassen skal holdes i hevd og forvaltes med den orden og verdighet som dens egenart tilsier.

§ 2. Anlegg m.v. av gravplass

Kommunen skal sørge for at det er tilstrekkelig areal til gravplass og skal selv, i samråd med kirkelig fellesråd, regulere slikt areal etter kapittel 12 i lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven). Regulert areal til ny gravplass eller utvidelse av gravplass skal om mulig også omfatte en buffersone mellom gravplassareal og naboskap. Gravplass skal skjermes mot støy i samsvar med gjeldende retningslinjer for behandling av støy i arealplanlegging. Bispedømmerådet skal som statlig fagmyndighet ha anledning til å uttale seg før kommunen gjør vedtak, jf. plan- og bygningsloven kapittel 11 og 12.

Anlegg, utvidelse og vesentlig endring av gravplass skal skje i henhold til plan for gravplassen som vedtas av kirkelig fellesråd og godkjennes av bispedømmerådet, jf. gravferdsloven § 4 første ledd. Ved anlegg, utvidelse og vesentlig endring skal behovet for særskilt tilrettelagte graver vurderes. Helsefaglig myndighet i kommunen skal gis anledning til å uttale seg om plan for gravplassen før vedtak fattes.

Kirkelig fellesråd er ansvarlig for utarbeidelse av plan for gravplassen og gravkart og for igangsetting av arbeidet.

§ 3. Plan for gravplassen

Ved anlegg og utvidelse skal plan for gravplassen inneholde følgende deler:

- a) Oversiktsdel som viser beliggenhet, grenselinjer, trafikkforhold og plassering av nye og gamle gravfelt.
- b) Teknisk del som viser gravfelt, vegger, driftsarealer, bygninger, beplantning, inngjerding, planering, drenering og andre ledninger i bakken, detaljer av gjerde, vannpost mv. og gravkart, samt eventuelle særskilte bestemmelser for gravminner.
- c) Geoteknisk vurdering med undersøkelse av jordbunnen som redegjør for jorddybder, kornfordeling og grunnvannsnivå.

Ved vesentlig endring skal plan for gravplassen illustrere nåværende og framtidig situasjon.

§ 4. Inndeling av gravplass. Gravkart

Gravplass inndeles i gravfelt. Hvert gravfelt inndeles i graver som normalt er ordnet i rekker og kolonner.

Ved anlegg, utvidelse eller vesentlig endring av gravplass skal gravplassen, hvert gravfelt og hver grav ha egen ID i henhold til standard fastsatt av Statens kartverk (SOSI). Gravene bør være stedfestet ved hjelp av koordinater og skal være forankret i marken med gravfeltfastmerker, som regel minst fire for hvert gravfelt. Graver skal kunne påvises entydig, enten direkte ved hjelp av koordinater eller ved utmål fra gravfeltfastmerkene.

Det skal foreligge gravkart for hvert felt på gravplassen, som viser fastmerkene. Gravkartet skal også gi opplysninger om hvem som er gravlagt i vedkommende grav, eventuelt i form av en kode. Deler av gravplass som er fredet av eller i medhold av kulturminneloven, skal avmerkes på gravkartet.

Der SOSI-standardene ikke er innført, skal likevel hver gravplass, hvert gravfelt og hver grav ha sin egen ID. Ved bruk av analoge kart skal de foreligge i målestokk 1:100 og gravfeltfastmerkene skal være koordinatberegnet.”

*Annet ledd ikke ikr.

§ 5. Endring av gravplass

Endring av hele eller deler av gravplass kan bl.a. skje ved oppfylling, utarbeidelse av nytt gravkart eller omlegging av vegger. I forbindelse med endring kan grav forskyves med inntil en halv gravbredde og gravlengde uten at det bryter med forutsetningene for feste av grav. Antall graver i hvert feste skal være uforandret. Gravminner kan flyttes i overensstemmelse med nytt gravkart.

Dersom gravstørrelse, jorddybde eller grunnvannsstand ikke samsvarer med forskriftens krav, kan enkeltgrav, deler av en gravplass eller hele gravplassen stenges permanent for kistegravlegging. Berørte rettighetshavere skal så langt det er mulig varsles skriftlig i god tid og senest tre uker før permanent stenging for kistegravlegging iverksettes. Kirkelig fellesråd kan vedta stenging for enkeltgrav. Stenging av hele eller deler av gravplassen må fastsettes i vedtektene for gravplassen.

Kirkelig fellesråd kan stenge gravplassen eller deler av den midlertidig for all gravlegging ved ekstreme værforhold.

Bestemmelsen i § 11 første ledd gjelder tilsvarende ved permanent eller midlertidig stenging.

§ 6. Byggetillatelse og ferdigattest

Ved anlegg, utvidelse og vesentlig endring av gravplass kreves byggetillatelse og ferdigattest etter plan- og bygningslovens bestemmelser. Godkjenning av eller uttalelse om plan for gravplassen fra bispedømmerådet skal følge byggesøknaden. Ferdig opparbeidet gravplassareal skal godkjennes av bispedømmerådet før det tas i bruk. Bispedømmerådet skal påse at det foreligger kommunal ferdigattest og erklæring fra kirkelig fellesråd om at gravplassen er ferdigstilt i henhold til planene.

§ 7. Utrustning og adkomst

Gravplassen skal være inngjerdet og ha lukkbare porter. Det areal som ligger innenfor gjerdet skal som hovedregel være opparbeidet. Gjerdet skal ha et verdig utseende og utgjøre et fysisk hinder. Naturlige hindre som vassdrag og fjellskrenter kan tre i stedet for gjerde.

Gravplassen skal tilrettelegges etter gjeldende regler for universell utforming.

Det skal være god framkommelighet for bæreprosjesjon, publikum og teknisk utstyr til alle gravfelt, men vegsystemer skal ikke legges til rette for gjennomgangstrafikk. Ingen kan ha vegrett over gravplass. Ingen former for luftstreck kan krysse gravplass.

Mellom bygning på gravplass og nærmeste grav skal det være minst 3 meter.

På gravplass hvor det ikke er kirke eller gravkapell med klokke, skal det være en frittstående støpul og klokke.

§ 8. Grunnvann og drenering m.v.

Høyeste grunnvannsstand i gravfelt skal ligge minst 0,3 meter under kiste eller urne. Drensledninger i gravfelt skal legges i egen trasé av minst 1 meters bredde mellom gravrekkene. Drensledninger med tilbehør skal være av høy kvalitet og skal være tilgjengelige for inspeksjon og spyling.

På et gravfelt som er tatt i bruk, kan det bare legges nye drensledninger når det er godkjent av bispedømmerådet.

Rør i bakken til vann, avløp m.v. og lav- og høgspenningskabler skal legges i vegtraséer eller i egne traséer utenom gravfelt.

§ 9. Adferd på gravplass

Opphold, ferdsel, arbeid og andre handlinger på *gravplass* skal skje på en sømmelig og minst mulig støyende måte, slik at det ikke virker støtende på noen.

Besøkende skal såvidt mulig ferdes gående. Hunder skal føres i bånd.

§ 10. Ansvar for skade

Kirkelig fellesråd er ikke ansvarlig for skader på graver eller gravutstyr med mindre skaden skyldes uaktsomhet fra *gravplassens* betjening.

§ 11. Nedlagt gravplass

Det kan ikke kreves erstatning for rettigheter som faller bort som følge av at *gravplass* eller deler av den blir nedlagt.

Før område på nedlagt *gravplass* bebygges eller legges under fast dekke, skal området gjennomgraves og eventuelle likrester gravlegges i felles grav på *gravplass*. Kulturminnemyndighetene skal gis anledning til å uttale seg før gjennomgraving skjer.

Kapittel II. Graver

§ 12. Gravlegging

Gravlegging skal skje senest 10 virkedager etter dødsfallet. Lørdag regnes ikke som virkedag. Kirkelig fellesråd fastsetter nærmere tidspunkt for den enkelte gravlegging. *Fellesrådets vedtak kan ikke påklages.*

Grav skal åpnes så nær gravlegging som mulig og lukkes umiddelbart etter gravlegging. Dersom kistegrav blir stående åpen før gravlegging, skal åpningen sikres forsvarlig. *En representant for gravplassmyndigheten skal være tilstede under gravlegging.*

Tidligere benyttet grav kan bare brukes på nytt når det ikke finnes annet enn grove knokler og kisterester etter tidligere gravlegging. Slike rester skal graves ned i bunnen av graven før ny gravlegging. Verdigjenstander som er gravlagt med en avdød og som ikke er å regne som løse kulturminner etter lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50 § 12, skal graves ned på tilsvarende måte.

På gravplass kan bare levninger etter mennesker gravlegges.

§ 13. Kistegrav

Kistegrav skal være minst 3 meter lang og 1,5 meter bred. På gravplass anlagt før 1. januar 1997 kan hver grav være minst 2,4 meter lang og 1,2 meter bred.

Kiste skal plasseres slik at den har minst 0,8 meter jordoverdekning og minst 0,3 meter jord under kistebunnen og på alle sider

Når særlige forhold tilsier det, kan kirkelig fellesråd fravike bestemmelsene i annet ledd. Kiste kan likevel ikke gis mindre enn 0,8 meter jordoverdekning. Dersom forholdene tilsier det, skal kirkelig fellesråd treffe bestemmelse om større jordoverdekning enn 0,8 meter.

Når særlige forhold tilsier det, kan det i vedtektene fastsettes særskilte bestemmelser som fraviker kravene i første ledd.

§ 14. Urnegrav

Urnegrav skal være minst 2,25 m² stor og deles opp i fire like store arealer som hver gir plass til en askeurne. På gravplass anlagt før 1. januar 1997 kan gravene ha de opprinnelige dimensjoner.

Askeurne skal gravlegges slik at den har minst 0,5 meter jordoverdekning og er omsluttet av jord på alle sider.

Når særlige forhold tilsier det, kan bispedømmerrådet fravike bestemmelsene i første ledd.

§ 15. Anonym grav

Med anonym grav forstås grav som ikke har noen ansvarlig, og hvor gravens plassering bare er kjent for gravplassmyndighetene.

Anonym kistegrav for dødfødte og barn under 1 år skal være minst 1,5 meter lang og 0,75 meter bred.

Anonym urnegrav skal være minst 0,5 meter lang og 0,5 meter bred med plass for én askeurne.

Ingen kan kreve gravminne montert på anonym grav. Anonym grav kan ikke festes.

Når særlige grunner tilsier det, kan bispedømmerrådet fravike bestemmelsene i annet og tredje ledd. Forøvrig gjelder bestemmelsene i §§ 13 og 14 tilsvarende for anonym grav.

§ 15a Anonym og navnet minnelund

Med minnelund forstås gravfelt på gravplass uten adgang til gravminne knyttet til den enkelte grav. §§13 første ledd og 15 annet og tredje ledd gjelder tilsvarende for grav i anonym og navnet minnelund.

Gravens plassering på anonym minnelund er bare kjent for gravplassmyndighetene. Plassering av grav på navnet minnelund kan gjøres kjent. Anonym og navnet minnelund skal plasseres i atskilte gravfelt.

Ved anonym minnelund kan det plasseres minnesmerke. Ved navnet minnelund skal det plasseres minnesmerke med navn og data på de gravlagte.

Grav på anonym minnelund har ingen ansvarlig. På navnet minnelund kan grav festes etter fredningstidens utløp. Nærmere bestemmelser gis i gravplassens vedtekter.

§ 16. Fri grav og feste av grav

En fri grav kan ikke belegges med festeavgift i fredningstiden, jfr. gravferdsloven §§ 6 første ledd og 19 siste ledd. Ved gravlegging av askeurne i dette tidsrom, regnes ny fri gravperiode fra siste gravlegging.

Den som er ansvarlig for fri grav skal gis anledning til å feste graven ved fredningstidens utløp.

§ 17. Feste av gravsted

Kistegraver kan festes sammen som ett gravsted. Feste av gravsted kan bare skje i forbindelse med dødsfall. Den graven som tas i bruk først i et gravsted, er fri grav i fredningstiden.

§ 18. Gravlegging i to nivåer

Kister kan gravlegges i to nivåer i samme grav når festeren eller den som skal være ansvarlig for fri grav ønsker det og forholdene på kirkegården er lagt til rette for det. Den underste kisten skal ved gravlegging gis minst 1,5 meter jordoverdekning.

Det kan ikke kreves festeavgift i den frie gravperioden. Tas det øverste nivået i bruk i løpet av den frie gravperioden, regnes ny fri gravperiode fra siste gravlegging.

§ 19. Gravregister

I tillegg til *gravkart* etter § 4 skal det for hver *gravplass* foreligge et kronologisk register over alle gravlagte. Registret skal vise når og hvor de er gravlagt, hvem som er fester eller ansvarlig for frigrav, hvilke graver som er festet sammen og når feste utgår.

Gravregister omfattes av lov av 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven), og retten til innsyn i registret reguleres i lovens § 18. Opplysninger om anonyme gravlegginger og personlige forhold er undergitt taushetsplikt, og registerføreren skal avgi skriftlig taushetserklæring.

Kapittel III. Gravminner

§ 20. Merking av grav

På fri grav som ikke er anonym grav og på festet grav og gravsted kan det plasseres gravminne. Med gravminne forstås minnesmerke med navn og data på den gravlagte. Det skal som regel bare plasseres ett gravminne på hvert gravsted.

Andre minnesmerker enn gravminner kan bare plasseres på *gravplass* dersom bispedømmerådet gir samtykke til det.

Fester av grav eller ansvarlig for fri grav er eier av vedkommende gravminne.

§ 21. Tekst m.m.

Tekst, fotografi, dekor og symbolbruk på gravminne skal være sømmelig, og det navn som settes på skal være identisk med navnet på den som er gravlagt. Personer som er omkommet på havet, i krig eller liknende og som ikke er gravlagt på *gravplass*, kan likevel få navnet satt på eksisterende eller nytt gravminne *eller på minnesmerke ved navnet minnelund hvor dette er anlagt*.

Kirkelig fellesråd kan gi tillatelse til at navn på person påføres gravminne på en eksisterende grav et annet sted enn der vedkommende er gravlagt. Navnet må da fjernes fra det opprinnelige gravminnet.

Eieren skal besørge fjerning av gravminne fra grav som ikke festes. Dersom *gravplassmyndighetene* fjerner gravminne, skal navn og data tas bort.

§ 22. Kvalitet

Til gravminne og fast tilbehør kan bare anvendes materialer som er bestandige og lite vedlikeholdskrevende. Det skal tåle de påkjenninger det utsettes for av klimaet og ved vanlig drift og vedlikehold av *gravplassen*.

§ 23. Dimensjoner

Gravminne skal ikke være høyere enn 150 cm, bredere enn 85 cm og tykkere enn 60 cm, begrenset slik at største høyde x største bredde x største tykkelse ikke overstiger 0,2 m³ og vekten ikke overstiger 300 kg.

På graver mindre enn 2,4 x 1,2 m skal gravminne ikke være høyere enn 80 cm, bredere enn 75 cm og tykkere enn 60 cm, begrenset slik at største høyde x største bredde x største tykkelse ikke overstiger 0,1 m³ og vekten ikke overstiger 150 kg.

Ved anlegg og utvidelse av gravplass kan det fastsettes særskilte bestemmelser for gravminner i vedtektene for gravplassen.

Når særlige grunner tilsier det, kan kirkelig fellesråd i enkeltsaker fravike bestemmelsene i denne paragraf.

§ 24. Sikring

Stående gravminne i stein skal festes til fundament i stein med to 15 cm lange og 12 mm tykke rustfrie bolter.

Fundament skal ha en form og en størrelse som sikrer at gravminnet står stabilt og skal i bunnen ha en anleggsflate som er dobbelt så bred som gravminnets tykkelse. *Fundamentet kan være opptil 10 cm lengre enn gravminnets bredde.* Gravminne som er mer enn 60 cm høyt skal ha en fundamentdybde som utgjør minst 20 % av gravminnets høyde over bakken. Fundament skal ikke være synlig over bakken.

Ved anlegg, utvidelse og vesentlig endring av gravplass kan det fastsettes særskilte bestemmelser for sikring av gravminner i vedtektene for gravplassen.

Når særlige grunner tilsier det, kan kirkelig fellesråd i enkeltsaker skjerpe eller lempe kravene etter denne paragrafen.

§ 25. Godkjenning

Kirkelig fellesråd skal godkjenne gravminne og fundament før det settes opp på *gravplassen*.

Gravminnet skal plasseres på anvist plass ved merkepinne plassert i fundamentets bakre midtpunkt.

§ 26. Ansvar

Eieren er ansvarlig for at gravminne ikke er i forfall, til sjenanse eller til fare for dem som ferdes på *gravplassen*. Når fellesrådet finner det nødvendig, skal eieren varsles med pålegg om å bringe gravminnet i overensstemmelse med de krav som er stilt i forskrift og vedtekter. Dersom eieren unnlater å etterkomme slikt pålegg eller det er uvisst hvor eieren befinner seg, kan fellesrådet sette i verk tiltak som er nødvendig for å bringe gravminnet i orden, herunder fjerne gravminnet.

§ 27. Bevaring

Kirkelig fellesråd kan vedta at områder av *gravplassen* eller enkeltgraver med gravminner og annet utstyr skal bevares. Slikt vedtak kan bl.a. gjøres dersom gravminner på et område av *gravplassen* eller en grav er av en viss alder, at det representerer en stilhistorie, har et lokalt særpreg i form eller materialbruk, gir uttrykk for en interessant personalhistorie eller er unikt.

Gravplassvedtektene skal inneholde egne bestemmelser for de områder eller graver som vedtas bevart.

Kapittel IV. Likkister og askeurner

§ 28. Krav om kiste

Ved gravlegging og kremasjon skal kiste benyttes.

Når særlige grunner tilsier det, skal kirkelig fellesråd gi tillatelse til gravlegging uten kiste. Fellesrådet kan sette vilkår for tillatelsen. Fellesrådets vedtak kan ikke påklages.

§ 29. Krav til kiste

Materialer og utstyr som brukes på eller i kiste skal være nedbrytbart i jord innen den fredningstid som gjelder for *gravplassen*, og skal dessuten kunne brennes i kremasjonsovn uten å avgi skadelige gasser eller gi skade på ovn. Ved innsetting i kremasjonsovn skal kiste tidligst antenne etter 10 sekunder ved en temperatur på 700°C.

Kiste skal være forarbeidet av trevirke. Den skal ikke være lengre enn 230 cm, bredere enn 78 cm og høyere enn 60 cm inkludert håndtak og føtter. Det skal være minst fire føtter med høyde 5 cm.

Kiste skal ha lokk som skal være falset. Det skal kunne festes sikkert til kisten og dessuten være lett avtagbart. Kistelokket skal tåle en manns belastning, dvs. 1100 N fordelt på 300 x 100 mm flate. Kiste skal tåle belastningen ved normal gjenfylling av grav. Kistens bunn skal være vanntett.

Kiste med innvendig svøp og fyllstoffer skal ikke gi mer enn 1 liter ukomprimert aske.

Når hensynet til sikkerhet ved krematoriet eller andre særlige grunner tilsier det, kan krematoriemyndigheten fravike dimensjonskravene i annet ledd eller stille krav til kiste utover det som fremgår av bestemmelsen.

§ 30. Kiste som ikke fyller kravene

Dersom avdøde er lagt i en kiste som ikke kan kremeres, skal den som sørger for *gravferden* gis anledning til å legge avdøde i en annen kiste som fyller kravene, slik at kremasjon kan skje.

Kirkelig fellesråd kan gi tillatelse til at kiste som ikke kan kremeres gravlegges. I tilfelle skal kisten om nødvendig gis 1,5 meter jordoverdekning eller graven belegges med uendelig fredning. Kirkelig fellesråd kan sette vilkår for tillatelsen.

§ 31. Krav til askeurne

Askeurne skal være forarbeidet av organisk materiale og være nedbrytbar i jord innen den fredningstid som gjelder for *gravplassen*, og urnen skal være av slik kvalitet at den tåler vanlig håndtering og forsendelse i posten.

Askeurne skal ikke være mer enn 40 cm høy, 25 cm bred og 25 cm lang. Ifyllingsåpningens diameter skal være minst 63 mm.

Kapittel V. Drift av krematorium og behandling av askeurner

§ 32. Bruk av krematorium

I krematorium skal det bare kremes lik etter mennesker. Bare ett lik skal kremes av gangen med mindre særlige grunner tilsier noe annet. Uten særskilt tillatelse fra krematoriets daglige leder kan ikke andre enn krematoriets tilsatte være tilstede ved kremasjon.

Der forholdene ligger til rette for det, bør de etterlatte gis anledning til å være til stede under selve kremasjonen.

§ 33. Sikkerhet

Før kremasjon finner sted, skal hjertestimulator (« pacemaker ») og tilsvarende implantat være operert ut av kroppen. Proteser og liknende, som er operert inn i kroppen og som ikke brenner opp, skal skilles fra asken og graves ned under en grav på *gravplassen* eller *gjenvinnes på en måte som krematoriemyndigheten finner forsvarlig*.

Ved innføring av kiste i ovn skal minst to av krematoriebetjeningen være tilstede.

§ 34. Merking

Før kisten innføres i ovnen legges en ildfast brikke med kremasjonsnummer på kistelokket. Brikken følger med gjennom forbrenningen. Når kremasjonen er avsluttet, samles all aske sammen med brikken i en urne som forsegles.

Askeurnen merkes med kremasjonsnummer og avdødes navn. Den oppbevares i avlåst rom fram til den skal gravlegges eller forsendes.

§ 35. Registerføring

For hvert krematorium føres et kremasjonsregister som inneholder kremasjonsnummer, avdødes navn, fødselsdato, dødsdato, kremasjonsdato, askeurnens utleveringsdato samt stedet for gravlegging. Dersom fylkesmannen har gitt tillatelse til at asken spres for vinden, skal det gjøres anmerkning om dette. Bestemmelsene i § 19 gjelder tilsvarende så langt de passer.

§ 36. Gravlegging av askeurne

Dersom gravlegging av askeurne ikke har funnet sted i rimelig tid før fristen for gravlegging utløper, skal krematoriet eller vedkommende *gravplassmyndighet* gi melding til den som sørger for gravferden om når gravlegging kan finne sted. Den som sørger for gravferden skal såvidt mulig gis anledning til å være tilstede under gravleggingen.

Når askeurne skal gravlegges et annet sted enn der den oppbevares, skal *gravplassmyndigheten* stille de krav til utlevering og forsendelse som er nødvendig for å sikre at urnen ikke kommer på avveie.

Kapittel VI. Forskjellige bestemmelser

§ 37. Forvaltningsansvar

Bestemmelsene i gravferdsloven § 23 gjelder tilsvarende for bestemmelsene i forskriftene her.

§ 38. Avgjørelsesmyndighet

Kirkelig fellesråds myndighet etter forskriftene kan delegeres til daglig leder av fellesrådets virksomhet.

§ 39. Fravikelse av forskriftene

Bestemmelsene i disse forskriftene kan ikke fravikes i vedtekter for *gravplass* med mindre det følger av den enkelte bestemmelse at den kan fravikes. Departementet kan fravike øvrige bestemmelser i forskriftene.